

ПОЛЕСАЄВ ВЛАДИСЛАВ ІНОКЕНТІЙОВИЧ
(до 80-річчя від дня народження)



Шостого травня 2018 року виповнилося 80 літ та 60 років трудової діяльності відомого українського палеонтолога і стратиграфа доктора геолого-мінералогічних наук, члена бюро національного стратиграфічного комітету України, голови комісії з стратиграфічної класифікації і номенклатури та комісії з стратиграфії палеозойських відкладів України Полетаєва Владислава Інокентійовича.

Народився Полетаєв В. І. в м. Білогорськ на Далекому Сході Росії, але все своє доросле життя, починаючи з 1944 року, жив і працював в Україні, за винятком трьох років, коли він, закінчивши 1960 року навчання на геологічному факультеті Київського Державного

Університету, три роки за призначенням працював старшим техніком, геологом та виконуючим обов'язки старшого геолога на геологічній зйомці та розвідці в Північному Казахстані. З кінця 1963 й досі працює у відділі палеонтології і стратиграфії палеозою Інституту геологічних наук, де пройшов шлях від інженера-геолога до старшого наукового співробітника та де з 2002 року й досі виконує обов'язки завідувача цього відділу. Наукової роботи Полетаєв В. І. не переривав навіть під час шести років (1995–2001) праці на посаді завідувача лабораторією у відділі вивчення поширення та міграції радіонуклідів Чорнобильського наукового центру міжнародних досліджень у зоні відчуження після аварії на АС, де йому довелося керувати невеликою групою і безпосередньо відбирати проби ґрунту на забруднених територіях.

Головним предметом його наукових інтересів, ще до вступу до заочної аспірантури 1965 року, були і залишаються стратиграфія палеозою (головно, карбону) Донбасу і Дніпровсько-Донецької западини та систематика брахіопод (переважно спіриферид). На щастя, його вчителями на цьому шляху були такі видатні фахівці в обраній справі, як професори Д. С. Айзенберг та О. Л. Ейнор, а також інші співробітники, в тім числі деякі донецькі польові геологи Лутугинської школи. Усім їм він щиро вдячний за науку і вклоняється їх пам'яті. Численні польові маршрути в Донбасі, Підмосков'ї, на Уралі і в Середній Азії під проводом, згодом самостійно і керівником групи, дали змогу йому, як визнаному знавцеві, вже 1975 року проводити польові екскурсії по розрізах середнього карбону Донбасу для учасників Міжнародного карбонового конгресу в Москві. Захистивши 1972 року кандидатську дисертацію, на її основі він оприлюднив першу палеонтологічну монографію, присвячену гладким (не ребристим) спіриферидам й атиридам карбону Донбасу, з описом кількох нових родів і видів. Збори палеонтологічних матері-

алів у Донбасі повсякчасно були пов'язані з питаннями місцевої і регіональної стратиграфії карбону. Згодом це привело В. І. Полетаєва до висновку, що так звані комплексні біостратиграфічні зони, на які свого часу стратиграфи-палеонтологи (Н. Лебедевим, К. Лісіциним, А. Ротаєм) поділили потужну вапнякову товщу – світу C_1^1 (А) нижнього карбону Донбасу, тому так легко зараз картують геологи-зйомщики, що біостратиграфічні зони мають чітку літологічну характеристику, тобто одночасно є і зонами, і світами. Обґрунтуванню частково нових світ та передбаченню, що в іншій структурно-фаціальній зоні біостратиграфічним зонам відповідатимуть інші світи, присвячено невелику, проте змістовну монографію 1981 року. Результати обробки палеонтологічних матеріалів сумісної з групою американських стратиграфів експедиції влітку 1991 року на опорні розрізи нижнього карбону Західного схилу Уралу підтвердили прогноз В. І. Полетаєва, що перериву між упинським і черепетським горизонтами Східноєвропейської шкали турнейського ярусу карбону на Донбасі відповідає каракубська світа або новий горизонт. Цей висновок, підтверджений даними мікрофауни, був оприлюднений разом з Д. С. Айзенвергом і Н. С. Бражніковою 1993 року, отримав підтримку, проте згодом з невідомих причин каракубський горизонт був замінений на російський аналог. Взагалі у теоретичному аспекті В. І. Полетаєв приділяв високе значення питанням регіональної стратиграфії, відстоюючи її самостійність та ідею ієрархічної структури її підрозділів. Цю позицію він підтвердив під час складання Стратиграфічного кодексу України та в кількох теоретичних статтях, опублікованих у “Геологічному журналі”.

У 1994 році В. І. Полетаєв повернувся в Україну після піврічного стажування в Карнегі-музеї (Піттсбург, США), де він і кращий знавець брахіопод американського карбону Дж. Картер разом обробили колекцію брахіопод з Арктичної Канади (о. Елсмір), а результати згодом оприлюднили у спільній англійській монографії. У 1995 році, захистивши докторську дисертацію і змінивши місце роботи, В. І. Полетаєв зрозумів, що він залишився майже останнім у ланцюжку фахівців, а накопичений ним багаж щодо систематики спіриферид карбону має бути підсумований та переданий нащадкам у підготовленому для “вживання” вигляді, тобто у вигляді атласу-визначника.

Отже, останні більш як двадцять років паралельно з іншими роботами над бюджетною тематикою він поступово і методично створював атлас, який відображає в стислому вигляді результати приблизно піввікової роботи з ревізії системи кам'яновугільних спіриферид Східноєвропейської провінції (басейни Уралу, Російської платформи, Донбасу і частково Середньої Азії). Головним у цій праці, на думку автора, є синоніміка кількох сотень видів спіриферид карбону, виділених тут різними авторами, починаючи з середини XIX ст. Відносна достовірність ревізії синоніміки видів ґрунтується на особистому перегляді всіх доступних колекцій брахіопод, що зберігаються в музеях колишнього СРСР та деяких закладах Європи і Америки. Загалом на 130 таблицях Атласу, який вийшов у світ 2018 року, зображені представники 282 видів 84 родів спіриферид, серед яких авторство однієї родини, двох підродин, 11 родів і близько сорока видів і підвидів належать В. І. Полетаєву. Автор цього капітального атласу на честь його 80-річчя відзначений високою нагородою – відзнакою Національної академії наук України “За професійні здобутки”, а за досягнення в галузі стратиграфії Центральним комітетом профспілки працівників геології, геодезії та картографії України його нагороджено відзнакою “100 років створення геологічної служби України” та у різні роки був двічі нагороджений відзнакою Спілки геологів України “За заслуги”. Загалом його науковий доробок становлять понад 130 друкованих видань, у тім числі частина колек-

тивної монографії “Стратиграфія верхнього протерозою і фанерозою України”, яка містить модернізовані стратиграфічні схеми палеозойських відкладів України як основу для побудови геологічних карт нового покоління.

Р. Лещух